

«قواعد ادغام صرف ساده»

حکم ادغام	محل ادغام	شماره قاعده	شرایط	نوع ادغام	مثال	ملاحظات
واجب	دوحرف متماثل	۱	اولی ساکن، دومی متحرک در یک کلمه	لفظی و کتبی	مُعَلِّم ← مُعَلِّم، عُلُوٌّ ← عُلُوٌّ، يَزُرُّ ← يَزُرُّ	
		۲	اولی متحرک جایز التسکین (مدغم فیه یا حرف اول کلمه نباشد) و دومی متحرک در یک کلمه اسم ثلاثی مجرد متحرک العین یا ملحق نباشد	لفظی و کتبی	مَدَدٌ ← مَدَدٌ ← مَدَدٌ يَمْدُدُ ← يَمْدُدُ ← يَمْدُدُ مَارِرٌ ← مَارِرٌ ← مَارِرٌ	۱. ادغام دو حرف متماثل متحرک، در ثلاثی مجرد متحرک العین و کلمه ملحق، ممنوع است: قُلِّلْ، مِلَلٌ، عَدَدٌ - جَلْبَبٌ، قَرَدَةٌ، حَفِيدَةٌ ۲. حرف متحرک جایز التسکین نباید مدغم فیه یا حرف اول کلمه باشد: مَدَدٌ - مُمِدُّ ۳. حرفی که ساکن وضع شده اگر به علت واقع شدن قبل از الف حرکت عارضی بگیرد ساکن شمرده می شود: مَاتَنَا، سَكَنَتْنَا، أَتْنَا
		۳	اولی ساکن، دومی متحرک در دو کلمه	لفظی و کتبی	سَكَنْتُ ← سَكْتُ - سَكَنْنَا ← سَكْنَا مِنِي ← مِنِي - مِن نَا - مِنَّا أَكْتُبُ بِالْقَلَمِ - إِذْ ذَهَبَ - أَكْرَمَ مُحَمَّدًا	اگر حرف اول، حرف مد یا هاء سکت باشد، ادغام ممنوع است: فِي يَوْمٍ، وَجَدْنَا ءَابَاءَنَا، مَالِيَهُ هَلَكٌ
دوحرف متقارب	۴	ادغام لام ال در حروف شمسی: ت ث د ذ ر ز س ش ص ض ط ظ ل ن	لفظی	الشَّمْسِ	لام «أل» نسبت به لام از حروف شمسی متماثل و نسبت به سایر حروف شمسی، متقارب است.	
جایز	دوحرف متماثل	۵	ادغام نون ساکن در حروف یرملون [در یک کلمه ← ممنوع در دو کلمه ← واجب]	لفظی و کتبی	مُنُوَال، دُنْيَا، إِتْمَار، صِنُوَان، تَنُوِين قَوْلًا مِّن رَّبِّ رَحِيمٍ	۱. این ادغام در یک کلمه، در مورد ۲ نون، واجب است: مَنُنٌ ← مَنُنٌ ۲. ادغام (ن) آخر کلمه در (لا، ما، مَن) لفظی و کتبی و در سایر موارد لفظی است. ۳. نون ساکن در (وَقِيلَ مِّن رَّاقٍ) و (يَاسِينَ وَ الْقُرْآن) و (نُونُ وَالْقَلَم) ادغام نمی شود.
		۶	اولی متحرک جایز التسکین، دومی ساکن و لام الفعل یکی از صیغه های (۱ ۱۳۷ ۱۴) مضارع مجزوم و امر در یک کلمه	لفظی و کتبی	لَمْ يَعْصُ لَمْ يَعْصُ لَمْ يَعْصُ لِيَمْدُدْ، لِيَمْدُدْ، لِيَمْدُدْ أَمْدُدْ، مُدِّ، مُدِّ، مُدِّ	در آیات قرآنی فک ادغام نسبت به ادغام رواج بیشتری دارد: فک ادغام مثل: وَاعْصُصْ - وَ لَا تَمُنْ - وَ مَن يُشَاقِقْ وَ ادغام مثل: وَ مَن يُشَاقِقِ اللّٰهَ به خلاف مثل: لَمْ يَمْدُدْ
ممنوع	دوحرف متماثل یا متقارب	۷	هر دو متحرک	بیشتر لفظی و گاهی لفظی و کتبی	كَتَبَ بِالْقَلَمِ ← كَتَبَ بِالْقَلَمِ تَأْمُنُنَا ← تَأْمُنُنَا - مَكْنُنِي ← مَكْنُنِي	
		۸	در یک کلمه (در صورتی که موجب اشتباه نشود)	لفظی و کتبی	يَبْصَعُدُ ← يَبْصَعُدُ إِذْ ذَكَرَ ← إِذْ ذَكَرَ	به خلاف: وَ طَدَّ که در صورت ادغام (طاء در دال) با وَ دٌ اشتباه می شود.
		۹	حرف اول ساکن و غیر از (نون و لام آل) در دو کلمه	لفظی	مَدَدْتُ و مَدَدْتُ هَلْ رَأَيْتَ وَ هَلْ رَأَيْتَ	ادغام (لام آل در حروف شمسی) و (نون ساکن در حروف یرملون) با توجه به قاعده های ۴ و ۵ واجب است
ممنوع	دوحرف متماثل یا متقارب	۱۰	۱. حرف اول متحرک و حرکت آن لازم (مدغم فیه و یا حرف اول کلمه باشد) ۲. حرف دوم ساکن و سکون به خاطر اتصال به ضمیر رفع متحرک باشد. ۳. وزن أفعل در باب تعجب ۴. موارد مذکور در پاورقی قاعده ۱ و تبصره قاعده ۳ و موارد فاقد شرط وجوب یا جواز ادغام ۵. موارد سماعی که مشمول قانونی نیست.		۱. مَدَدٌ - دَدَنٌ ۲. مَدَدَنٌ - صَرَرْنَا - يَمْدُدَنٌ ۳. أَعَزَّزَ بِرِيْدٍ ۴. فُوُوِلٌ - تُوُوُوِلٌ - فِي يَوْمٍ - مَالِيَهُ هَلَكٌ ۵. قَطِطَ الشَّعْرَ، صَبَّبَ الْمَكَانَ.	